

Toekomst Laarder Wasmeer veilig gesteld!

Het Laarder Wasmeer is een beschermd natuurmonument. Groot 85 ha en al sinds begin 1959 afgesloten met een raster. Vanaf 1968 tot 2003 zijn er educatieve excursies gehouden voor scholen en het publiek. Het gebied was in de jaren voor de afsluiting vervuild door lozing van afvalwater. Na jaren van onderzoek en overleg is het nu gesaneerd. Voor het Goois Natuurreservaat, eigenaar en beheerder van het gebied, een reden om plannen te maken het terrein gedeeltelijk open te stellen. Maar hier was niet iedereen het mee eens.... Een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen.

Jelle Harder



Deelkaart van De Groene Schakel. De stippellijn geeft de plaats van het nieuwe raster aan. De wandelcorridor dwars door het Wasmeer komt te vervallen.

Voor de bescherming van de natuur is het Goois Natuurreservaat (GNR) van groot belang in het drukke en overvolle Gooi. Vooral dankzij het GNR zijn er in het Gooi nog grote stukken natuur behouden gebleven. Zonder GNR zou er nog veel meer natuur verloren zijn gegaan door woningbouw, bedrijventerreinen en aanleg van wegen. De organisatie verricht met een betrekkelijk klein aantal mensen grote dingen. De plannen zijn ambitieus, maar soms gaan die een stap te ver. Dat was zo met het plan een groot deel van het Laarder Wasmeer na de bodemsanering open te stellen voor het publiek. Wat is het geval?

Doelstelling GNR

Het GNR is een stichting die gefinancierd wordt door de Gooise gemeenten, de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland. Zij zijn vertegenwoordigd in het bestuur. Er zijn twee belangrijke doelstellingen die als volgt in de statuten staan:

a. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, teneinde deze ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden en

b. Aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

Dit zijn mooie statuten maar leiden in de praktijk af en toe tot grote discussies. Want waar ligt de grens van wel of niet toegankelijk laten zijn van een terrein? Hoe maak je een afweging, op basis waarvan? In de praktijk merk ik maar al te vaak dat vooral gedacht wordt aan de belangen van veel recreanten. Een belang dat voor politici, de bestuurders van het GNR, van groot (kiezers)belang is. Op die momenten hebben bestuurders vaak weinig oog voor de belangen van flora en fauna. Misschien is het van mij wat naïef gedacht maar is het niet zo dat de twee doelstellingen van GNR als gelijkwaardig moeten worden beschouwd? De natuur wordt wel als eerste genoemd en de recreant als tweede, maar tussen doelstelling a en b staat duidelijk het woordje en. Beide doelstellingen moeten in een afweging dan gelijkwaardig aan bod komen. En dat gebeurt niet altijd. Kiezers zijn belangrijk voor politici, ze leven ervan. Planten en dieren hebben geen stem en stribbelen ook niet tegen als ze het niet eens zijn met de politiek.

Politici en bestuurders komen gemakkelijk met

argumenten dat de mens belangrijker is dan de natuur. Die moet toch ergens kunnen wandelen, fietsen, joggen, enz.? Ze vergeten dan dat mensen de natuurgebieden vooral opzoeken, omdat daar planten en dieren en een aantrekkelijk landschap te zien zijn. Zonder die ingrediënten kun je net zo goed in de stad gaan wandelen en fietsen.

Sanering, en dan?



Afgegraven weiland in het Laarder Wasmeer, 11-6-09 (foto Jelle Harder).

Het Laarder Wasmeer is de afgelopen jaren gesaneerd. Dat betreft zowel de waterbodems als de aanliggende landbodems. Door lozing van afvalwater, al dan niet gereinigd, is het gebied sinds begin vorige eeuw bedolven onder fosfaten, zware metalen en andere troep. Een goedkope manier om de rommel kwijt te raken en waarvoor volgende generaties fors mogen betalen om het op te ruimen. De sanering begon in juni 2003 en is klaar, zij het dat de bergen verzameld vuil nog afgevoerd moeten worden.

Voor sommige politici was de start van de sanering directe aanleiding om op te merken dat na sanering het hek om het Wasmeer verdwijnen kon. GNR knoopte dat goed in haar oren, want niet lang daarna vertelde de rentmeester op een vergadering dat er ideeën waren na de sanering wandelpaden door het gebied aan te leggen. In de 4^e Nieuwsbrief Hilversum van mei 2004 stond dit ook zwart op wit genoteerd, waarbij werd opgemerkt dat een groot gedeelte van het Wasmeer dan weer toegankelijk zou zijn voor het publiek. Deze toezegging aan het publiek, die op geen enkele manier was onderbouwd, of door het Algemeen Bestuur (AB) van het GNR besloten was, is daarna nog enkele malen herhaald, soms voorzien van een kaartje met daarop de nieuwe wandelpaden....

Ongerustheid bij natuurgroepen

Voor mij was de voorlichting aan het publiek over openstelling, die op geen enkele besluitvorming rustte, reden om in actie te komen. Op 12 juli 2005 kwamen vertegenwoordigers van de meeste Gooise natuurgroepen bij mij thuis bijeen om de kwestie te bespreken. Resultaat was dat er een overzicht kwam van twee argumenten die pleitten voor openstelling en twintig argumenten die er tegen waren. De conclusie was duidelijk, het raster moest blijven, de oppervlakte ongeveer gelijk en de excursies voor publiek zouden moeten worden voortgezet.

Vervolgens werd het GNR op de hoogte gebracht van onze bijeenkomst met het verzoek een overleg met de verontruste groepen te starten. Dat overleg kwam op 28 september 2005. Op die bijeenkomst waren circa 25 personen die een toelichting kregen van het GNR, een hoogleraar landschaps-ecologie en een landschapsarchitect. In de discussie bleek, dat op één na alle organisaties openstelling van het gebied niet zagen zitten. Opgemerkt werd dat vanuit de samenleving en de politiek in het openbaar nog nooit een vraag was geweest voor het vrij toegankelijk zijn van het Laarder Wasmeer. Na deze bijeenkomst was het wantrouwen wat afgenomen. Het GNR werd gevraagd weer te overleggen zodra er belangrijke besluiten genomen zouden gaan worden. Maar helaas, in oktober 2005 presenteerde het GNR bij een lezing opnieuw een kaartje waaruit bleek, dat er plannen waren een belangrijk deel van de noordzijde van het gebied open te stellen voor het publiek. Hierna bleef het stil rond dit onderwerp tot oktober 2008.

Variant 1 en variant 2

In de vergadering van de Klankbordgroep gebruikers Goois Natuurreservaat (hierin zitten vertegenwoordigers van 15 groepen) van 7 oktober 2008 legde het GNR de ontwikkelingen uit rond het project "De Groene Schakel". Dit is een plan ter verbetering van de ecologische infrastructuur in Anna's Hoeve en het Laarder Wasmeer. Twee voorstellen hierin waren essentieel voor de toekomst van het Wasmeer: Het GNR wilde het noordelijk gelegen stuifzandgebied openstellen voor het publiek. Het zuidelijke deel, wat als kwetsbaar wordt aangeduid zou omheind blijven. Het advies van de

Klankbordgroep was duidelijk. “Het gehele Laarder Wasmeer met een oppervlakte van 85 ha moet gehandhaafd blijven. Er zijn al zo weinig rustgebieden waar de natuur zich optimaal kan ontwikkelen”.

Vervolgens werden de Gooise natuurgroepen en vrijwilligers door GNR uitgenodigd om op 29 oktober op de hoogte te worden gebracht. Ik deed een dringend beroep op de groepen en vrijwilligers aanwezig te zijn en hun stem te laten horen. Er kwamen 30-35 personen. GNR legde uit dat er twee varianten waren. Het Wasmeer verkleinen met 30 ha (variant 1) of met 35 ha (variant 2). Er was geen andere keuze mogelijk. Gedwongen door deze insteek waren er drie personen die konden leven met variant 1, maar alleen als het niet anders kon. Enkele andere personen spraken zich duidelijk uit tegen een verkleining van het gebied. Anderen deden dat alleen in de wandelgangen. Naderhand heb ik geprobeerd alle personen te achterhalen met de vraag of zij nu voor of tegen verkleinen van het Wasmeer zouden zijn. Van de 22 mensen die ik bereikte bleken er 19 tegen verkleinen en 3 voorstander.

Om ook de publieke opinie wat wakker te schudden nam ik contact op met de Gooi- en Eemlander, die op 25 november de kritiek op de openstelling uit de doeken deed. Vervolgens was er op 27 november 2008 een vergadering van het Algemeen Bestuur (AB). Het bestuur is toen gevraagd een mening te geven over variant 1 en 2. Van die gelegenheid maakte ik gebruik door in te spreken en mijn mening te geven. Hierbij mocht ik spreken namens alle Gooise natuurgroepen, behalve de KNNV. Vier groepen, Vogelwerkgroep, Vrienden van het Gooi, Roofvogelwerkgroep en werkgroep Nardinclant, stuurden ook zelf een brief aan het GNR, waarin de verkleining van het gebied werd afgewezen. Een goede steun in de rug. Het AB besloot daarna dat de plannen niet zorgvuldig genoeg waren uitgewerkt. Er zou een onafhankelijk rapport moeten komen met verschillende uitgewerkte scenario's. Ook de gevolgen ervan voor flora en fauna moesten in beeld gebracht worden. Hierover was niets bekend.

Henk Korten, de rentmeester van het GNR, meldde op 29 november in de Gooi- en Eemlander dat “Alle opties nog open zijn, zelfs het vergroten van het rustgebied”.

Rapport Alterra

In maart 2009 bleek dat Alterra Research

Instituut voor de Groene Ruimte, opdracht had gekregen een advies over het Laarder Wasmeer te schrijven. In hun rapport “Advies recreatief gebruik van het Laarder Wasmeer” geven zij 3 scenario's aan. Het is een duidelijk rapport met een evenwichtige inhoud. De keuze van Alterra valt overduidelijk op scenario 1. Een rustgebied met een iets grotere oppervlakte, dat slechts onder begeleiding beperkt toegankelijk is. Maar wat doet het Dagelijks Bestuur (DB) van het GNR? Vooruitlopend op de besluitvorming in het AB kiest men voor scenario 3 waarbij er een “recreatiecorridor” dwars door het centrale deel van het gebied komt te lopen! Een scenario dat de experts van Alterra juist afwijzen. Henk Korten meldde een en ander in de krant van 19 mei. Omdat reacties uitbleven klom ik zelf weer in de pen met als resultaat op 4 juni een ingezonden stuk in diezelfde krant. Essentie hiervan was de tegenstrijdigheid met het advies van de onafhankelijke deskundigen van Alterra waar het GNR zelf om had gevraagd. Zo'n DB standpunt komt daarmee nogal ongeloofwaardig over.

Ondertussen was er ook weer een vergadering van de Klankbordgroep geweest. De Klankbordgroep kwam daarin tot de unanieme conclusie dat de aanleg van een wandelpad dwars door het beschermde gebied sterk ontraden moest worden. Daarna was het weer de beurt aan de Gooi- en Eemlander die mij interviewde en waarbij ik aangaf dat een “Vrij wandelpad door het Wasmeer een onzinnig plan is” en “Het in tweeën delen van het gebied staat haaks op de doelstellingen van het GNR dat probeert natuurgebieden te verbinden”.



Oriënterende excursie van het GNR bestuur en leden Klankbordgroep in het Laarder Wasmeer, 11-6-09 (foto Jelle Harder)

De ommekeer

Op 11 juni 2009 vond er een excursie plaats in het Laarder Wasmeer voor het AB en leden van de Klankbordgroep. De situatie in het veld werd bekeken. In het gesprek er aan voorafgaand bleek al heel snel dat er nu eigenlijk niemand van het bestuur meer voor een vrij wandelpad dwars door het Wasmeer was. Het duidelijke Alterra-rapport en mijn acties met steun van de Klankbordgroep en natuurgroepen had gewerkt! Het pad gaat niet door! Nog diezelfde dag zijn de natuurgroepen en vrijwilligers door het GNR tijdens een infoavond op de hoogte gebracht. Men was er zeer tevreden mee.

Als laatste vond tenslotte het officiële besluit plaats op 18 juni. Het Wasmeer houdt ongeveer dezelfde oppervlakte. Aan de noordkant komt er een stuk zandverstuiving

bij. Aan de zuidwestkant zal er een vergelijkbaar deel afgaan ten behoeve van een wateropvangbekken bij zware stortregens en komt er een wandel/fietspad. Aan de oostkant wordt een goede wandelroute aangelegd. Rondom komen hier en daar uitzichtpunten om het Wasmeergebied in te kunnen kijken. De wandelcorridor in het centrale deel komt er niet. Er wordt een beroep gedaan op de natuurgidsen om in de toekomst weer excursies voor het publiek te leiden. Opnieuw is door mij bij het AB ingesproken maar nu vooral om het bestuur te bedanken dat er een voor iedereen aanvaardbare oplossing is gekomen.